

ספריי — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קיבוץ
שלישית האור

שנר
ראשון

היב"ל
שמיני

קונטרס חג הפסח - תרצ"ד

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

וצוקללה"ה נבג"ים זי"ע
שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מגוכתי"ק

על ידי מערכת

”אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

יום הבהיר י"א ניסן

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושלוש לבריאה
שבעים וחמש שנה לגאולת כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע

לעילוי נשמת

הו"ח ר' שמואל פסח ב"ר יעקב דוד ע"ה
נפטר ביום ג' תשרי - צום גדלי' ה'תשנ"ה
וזוגתו האשה החשובה מרת פריידל חדוה
ב"ר זאב וואלף ע"ה
נפטרה ביום ד' אדר שני ה'תשנ"ה

פיס

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י חתנם ובתם

הרה"ת ר' שניאור זלמן הלוי וזוגתו מרת אסתר שיינדל
ומשפחתם שיחיו שגלוב

ב"ה.

פתח דבר

לקראת יום הבהיר, יום עשתי עשר לחודש ניסן (חודש הגאולה), נשיא לבני אשר, אשר הוא יתן מעדני מלך¹, הבעל"ט, יום הולדת הק"א² של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח,

הננו מוציאים לאור – בפעם הראשונה מגוכתי"ק – קונטרס מאמרים מכ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע, הכולל: ד"ה אור לארבעה עשר – דש"פ צו, שבת הגדול; ד"ה מצה זו – דחג הפסח; וד"ה הים ראה וינוס – דשביעי של פסח, תרצ"ד.

בראש המאמר ד"ה מצה זו³, נרשם בגוכתי"ק "לא נאמר". בראש ד"ה הים ראה וינוס נרשם – "לא ניתן להעתיק"; ובסופו: "מאמר זה לא נשלם מפני ענין שאין לבארו בכתב, וכשיעזור השי"ת או יתבאר הענין בעזרתו ית' באופן הנדרש בארוכה"⁴.

לחביבותא דמילתא נדפס צילום מעמוד אחד של המאמר בגוכתי"ק.

* * *

באגרת מיום ט"ו תמוז תרצ"ד⁵, כותב כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע: "נא בכל לשון של בקשה ותחנונים מאת כל תלמידי התמימים ובהירי אנ"ש שיחיו להוסיף אומץ בעבודתם זו, בלימוד דא"ח ברבים אשר ע"ז הנני מוסר נפשי ממש להמציא להם בעזרתו ית' מאמרים מסודרים בעניניהם לפי האפשרות ללמדם ברבים, אשר מלבד גודל הקורת רוח הנוצרת מהלימוד זה לנשמת קדש הקדשים הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' וצוקלה"ה נבג"מ ז"ע, אשר בזה מתרחב ומתפשט הכוונה העליונה בגילוי אור אלקי בעולם הזה, הנה מלבד זה בכל לימוד ולימוד מקרבים את הגאולה

1) ראה לקוטי לוי"צ – אגרות קודש (ע' שכד-ה, ע' תיט).
 2) ראה לקו"ש חכ"ו ע' 208 (משיחת ש"פ תצוה, תשמ"א, שמספר ק' מורה על שלימות דסדר השתלשלות, ומספר ק"א מורה על "חד ולא בחושבן", בחינת העצם שלמעלה מיחידה. והקשר ל"נשיא לבני) אשר, בגימטריא תק"א, שרומז על עצם הנשמה שלמעלה מ"חמשה שמות נקראו לה".
 3) להעיר שד"ה זה ושלאחריו, לא נרשמו ב"מפתח ספרי מאמרי ודרושי כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע, שנערך ע"י כ"ק אדמו"ר מה"מ (ברוקלין, תשכ"ח).
 4) לתוכן מאמר זה ראה – ד"ה דבר גו' קדושים תהיו תרנ"ד (ס"ה תרנ"ד ע' רמו ואילך).
 5) אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ חט"ז ע' רפת.

וביאור הענין הוא, דהנה יש ב' מיני אהבות והם האהבה דבכל נפשך והאהבה דבכל מאדך, דהאהבה שבכל נפשך הוא האהבה שע"פ טעם ושכל, וכמשל הנפש שמח' את הגוף, דכאשר האדם בתכלית הבריאות אינו מרגיש מחסור בחיות ואינו מרגיש יוקר החיים, אבל כאשר האדם אינו בשלימות בריאותו והוא מעונה וחלוש ירצה במאד שיתחזק בריאותו, כי מרגיש הוא יוקר החיים ומשתדל בכל מיני השתדלות ברפואות וסגולות שיהי' התפשטות חיות נפשו באברי גופו, מפני שיודע דחיים הוא טוב. וכן הוא בעבודה דכשיתבונן שהקב"ה מחי' את העולמות והנברא'י, וכמ"ש ואתה מחי' את כולם, וע"י העמקת דעתו בהתבוננות מרגיש טיב הדבר, ער פילט דיא גוטסקייט פון דעם, היינו שמרגיש טוב טעם באלקות שהו"ע קרבת אלקים לי טוב, הנה מתעורר באהבה, וכמ"ש לאהבה את ד' כי הוא חיך כו', והיא אהבה שע"פ טו"ד. אמנם אהבת בכל מאדך היא אהבה שלמעלה מן הטעם והיא בל"ג, ואהבה זו באה לא ע"י התבוננות כ"א מההסתר וההעלם דוקא, וכהכלל הידוע דגילוי כחות הנעלמים שבנפש הוא ע"י המנגד דוקא. וכמו שאנו רואין במוחש בגילוי השכל דע"י איזה קושיא דוקא הנה עיי"ו מתגלה כח הנעלם מהמשכיל ואז בא לאמיתת עומק השכל ההוא, וכדאי' בזה ע"פ ע"ז עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו למאן דדייק במילי' דחוכמתא, דדוקא כאשר מדייק בכל דבר שכל והשגה, והיינו דלא כמו שתופס הענין בסקירה ראשונה כ"א כאשר מעורר כמה קושיות והערות, הנה עיי"ו מוציא כח הנעלם שבכח שכלו שבא לעומק הכוונה הנעלמת שבהשכלה ההיא. וכמו"כ בכדי שיגלה עומק עצם הנפש הוא ע"י הסתר והעלם הגוף דוקא, ועד"מ מים כסוסתמין אותן ה"ה מתגברים ושוברין הסתימה והולכין במרוצה יתירה, כך הנה"א מצ"ע כתי' ב"י רשפי' רשפי' אש שלהבת י"ה, כמו הלהב עולה למעלה, הנה כמו"כ יש בהנה"א רצון ותשוקה לכלול באלקות, וכמ"ש רוח האדם העולה היא למעלה, וכשהייתה למעלה הייתה בבחי' דביקות תמיד באלקות, וירדה ונתלבשה בגוף ונה"ב שמעלים ומסתיר, אשר בזה סותמים כל דרכי הילוכה בקדש שאינה משגת כלל אותן ההשגות שהשיגה למעלה, ומכש"כ שאינה מרגשת האור האלקי כמו שהי' קודם ירידתה, וגם סותמים דרך הילוכה בתומ"צ שהנה"א רוצה בזה והגוף ונה"ב אינם מניחים אותה, ומשתדלי' להראות לה תאוות ותענוגי עוה"ז, אשר בזה פועלים הם על הגוף פעולה רעה, דאף גם אם עושה מצוה ומקיימה ה"ז בקרירות דרך מצות אנשים מלומדה, וכה מתעמם הוא ומתקרר עד שנעשה עולמי, ער וערט א' ועלטיקער מענטש ואָס עניני עולם רירן אים מעהר אָן וי עניני תו"מ. וכאשר הנה"א מתבונן בזה איך כי ירד מאיגרא רמה להיות רואה באלקות בראי' חושית, ובא לבירא עמיקתא להתגשם ולהתעב בגשמיות ועביות הרצונות של הנה"ב, ה"ה מתמרמר מאד וצר לו במאד ע"ז, ומתגבר בכחות העצמיים שלו ובוקע ושובר חשך הגוף והנה"ב ויוצא מגדר הגבלת הכלי למעלה מטו"ד לגמרי, וכמו מי שמציל א"ע מן המות ר"ל שזהו ע"י כחות עצמיים של הנפש למעלה מטו"ד, הנה כמו"כ הנה"א בורח מן מיצר הנה"ב

כמיועד למורנו הבעש"ט נ"ע במאמר כשיפוצו מעיינותיך הוצה".

* * *

ויהי רצון שבניסן זה תקויים הבטחת חז"ל⁶ (בניסן נגאלו ו)בניסן עתידין להגאל, וכ"ק אדמו"ר מלך המשיח יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה. וזכות גילויים⁷ והדפסתם של מאמרים חדשים אלו, תזרו את התגלות ה"תורה חדשה מאיתי תצא"⁸, ונלמוד תורה מפיו של משיח צדקוני⁹, ויראנו¹⁰ נפלאות מתורתו, תיכף ומיד ממש, אמן כן יהי רצון.

מערכת "אוצר החסידים"

מוצאי שבת הגדול, אור ל"א ניסן, ה'תשס"ג

ברוקלין, נ.י.

שבעים וחמש שנה לגאולת כ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) נ"ע

ארץ ואדם עלי' בראתי, דמה שאנכי עשיתי ארץ בכלל ושיהי' הארץ על המים הוא בשביל האדם, ובריאת האדם הוא בארץ דוקא, היינו ביבשה ולא בים. דלכאוי' הרי ברואים שבים הרי יש בהם יתרון לגבי נבראי היבשה, בזה דנבראי הים הם מובלעים במקורם, ואופן קבלת חיותם הוא בדרך התאחדות במקורם, וברואי הארץ הרי אופן קבלת חיותם הוא בדרך פירוד ממקורם, דהתוכן פנימי שבוה הוא דהנשמה קודם ירידתה למטה להתלבש בגוף הרי אופן חיותה בדוגמת ברואי הים שמובלעים במי הים וזה כל חיותם, הנה כמו"כ הרי הנשמה היא תמיד בדביקות ניכרת במקורה אלקים חיים וזה כל חיותה, משא"כ בירידתה למטה להתלבש בגוף גשמי הרי זה בדוגמת ברואי הארץ, דעם היות דכל חיותם וקיומם הוא ממקורם ומ"מ ה"ה נפרדים ממקורם, וכן הוא בחיות הנשמה בהיותה למטה שהוא בהסתר מקורה, וא"כ הרי הי' צ"ל בריאת האדם בים ולא ביבשה, ומ"מ בריאת האדם הוא בארץ דוקא. דמכ"ז מובן שיש מעלה יתירה בארץ לגבי הים, עד בכדי שיושלם המכוון דבריאת האדם ושיהי' עבודתו כפי שגזרה חכמתו ורצונו ית', הנה בשביל זה נבראה הארץ, דזהו אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, דבראתי בגי' תרי"ג, דתכלית הכוונה הוא קיום התומ"צ, וקיום זה ע"י האדם דוקא, הנה שלימות הלזו הוא ע"י ארץ דוקא ולא ע"י הים, ובשביל זה הי' עליית הארץ על גבי המים להיפך מכמו שהי' בתחלת הבריאה, אשר ע"י עלי' זו נתעלה הארץ על המים, עד שעכשיו לאחר הגזירה דעליית הארץ על המים, הנה כשצריכים להלוך בים נקרא הילוך זה בשם ירידה, כמ"ש יורדי הים, להיות כי עפר הוא גבוה במעלה ובמדריגה לגבי ים. והענין הוא דהנה מי הים הם מלוחים בטבעם עד שא"א לשותתם להיותם מלוחים, ורק כאשר מי הים בוקעים את עפר הארץ ויוצאין הנה ע"י הילוכם דרך עפר הארץ הם נעשים ערבים ומתוקים לשותת. והדוגמא מזה יובן במעלת מדריגת הנשמה, דכמו שהיא למעלה קודם ירידתה למטה להתלבש בגוף היא במעלת מדרי' ים, מצד עצם מעלתה, אבל מי הים הם מלוחים, אמנם בירידתה למטה להתלבש בגוף שנמשל לארץ, דכתי' ב"י כי עפר אתה וגו', הנה כשעוסק בתו"מ ובעבודה שבלב הרי בוקע את ההעלם וההסתר של הגוף ונה"ב, וגבהה מעלת הנשמה לגבי מעלת היותה קודם הירידה, כדוגמת מעלת מים חיים לגבי מי הים, דבשש מעלות שבמקואות דזו למעלה מזו, הנה המעלה היותר עליונה היא מים חיים, ואפילו לדעת ר' יוסי דכל הימים מטהרים בווחלין (מקואות פ"ה מ"ו), אינם כמים חיים שהן טבילה לזבים והוי"י למצורעים וכשרים לקדש מהן מי הטאת, משא"כ הימים דפסולין לזבים ולמצורעים ולקדש מהם מי הטאת. אמנם מעלת מי הים לגבי מים חיים שהם מלוחים הוא בזה דמלח נותן טעם בכל דבר ומקיימו, והיינו דהנשמה בהיותה למעלה טרם ירידתה היא בבחי' ים, דמי הים הם מלוחים, ויש בהם טעם שהיתה בבחי' טעם והשגה באלקות, ובירידתה למטה הנה בתחלה נחסר זה, דזהו"ע הירידה, אבל ע"י ירידה זו נעשה העלי' דיכולה לבוא לבחי' מים חיים שגבוהים יותר מבחי' מי הים.

6 ראש השנה יא, רע"א. וכן סתם בשמו"ר פט"ו יא. וראה סה"מ מלוקט ח"ד ע' קצד ואילך. וש"נ.

7 להעיר משה"ש תנשא ח"א ע' 138, ובהערה 101. ח"ב ע' 678.

8 ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג. המשך תרס"ו ע' כג. סה"ש שם ע' 741.

9 ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב. לקו"ת צו יז, א. שער האמונה פנ"ו ואילך. ועוד.

10 ראה לקו"ת שם יז, א-ב. שער האמונה פ"ס. סה"מ מלוקט ח"ב ע' מו. ועוד.

בס"ד. ש"פ צו, שה"ג, רצ"ד

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר, דחמץ צריך ביעור, כדמפרש בתוס' דהגם דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי, ומ"מ החמירו חכמים בבדיקה וביעור משום דלא אתי למיכלי, ובכדי שיהי' ביעור אמיתי הוא ע"י בדיקה תחלה, וזמן בדיקת החמץ הוא אור ל"ד, ואופן בדיקתו הוא לאור הנר, וטעם הדבר מבאר (שם ד"ו ע"ב) רב חסדא דלמדנו מציאה האמורה בחמץ, היינו שיהי' ברור דבל ימצא, הוא מאופן המציאה שנא' בגביע הכסף שנמצא בשקן של בנימין, דהמציאה הי' ע"י חיפוש, וכאשר יחפש את החמץ ולא ימצא אז הוא ברור שאינו, וחיפוש הוא ע"י נרות, דזה אנו למדים מחיפוש דירושלים דכתי' בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות, ונרות למדנו מנר דכתי' נר ד' נשמת אדם. והקשה בתוס' דהוה ל"י למימר חיפוש מנר ולא נרות מנר, ומתרג' דחיפוש (היינו מ"ש חופש כל חדרי בטן) לא קאי אנר, א"כ הרי נרות ונר הם ב' ענינים, דנרות ענינם אור וגילוי, ונר אינו דוקא ענין האור והגילוי. וצ"ל מהו האריכות בסדר בדיקת חמץ, דמציאת החמץ הוא ע"י חיפוש דוקא, ואופן החיפוש למדים מהחיפוש דגביע, ובמה מחפשים בנרות וזה למדים מחיפוש דירושלים, ונרות למדים מנר. ובכלל' הענין א"מ הל' אור לארבעה עשר דהול"ל ליל ארבעה עשר. ומהו אומר לאור הנר, דלכאו' הול"ל ליל ארבעה עשר בודקין את החמץ בנר, דמאמרו לאור הנר משמע דהנר הוא מציאות ענין שאינו דוקא ענין האור והגילוי אלא דמציאות זו דנר נמצא גם אור, מה שלאור זה בודקין את החמץ. ולהבין כ"ו, בעבודה בנפש האדם, הנה בדיקת חמץ בכלל ענינו תיקון הכלי וטהרתו, שיהי' כלי שלימה חזקה טובה וטהורה לקבל את האור, דהנה אי' במאו"א אות ב' סעי' ה' דכל בדק הוא מאחיות החיצון שם, וצריכים לחזק את הבדק להסיר את אחיות החיצוני' שיהי' כלי שלמה, וזה סוד בדיקת חמץ. דהנה כל ענין בדק הוא קלקול ושבירה, אשר עפ"י רוב בא מן החיצונים הנק' מזיקים, שיש להם ענג ונחת לקלקל כל דבר טוב ולשברו, ויש בזה כמה אופנים שונים, והעיקר שבא מצד השנאה וקנאה. וכמו שאנו רואים בטבעי בנ"א שיש כאלו שהם אנשי' גסים ופחותי ערך אשר נמשלו כבהמות נדמו באין בינות להם להבין במעלת דבר נאה טוב ויפה, ולהיותם שקועים בעניני גסות ועביות מבזים המה כל דבר נאה, וכטבעי הזוללים וסובאי' שמלעיגי' מבעלי החכמה, ולהיות דכל ענינם הוא אכול ושתה ולחיות חיי בשרים בהמים, מבזים המה את בעלי השכל בשאט נפש ובלעג רב, או ר"ל ישנם חולי הרוח דענינם לשבור כלים יקרים דוקא ועושים בלי דעת כלל, ויש שבא מצד הקנאה והשנאה. וכן הוא ברוחניות דהיצה"ר הוא מזיק להאדם בכמה אופני היוקת בכדי לשבור את הדברים הטובים שיש בהאדם ולקלקל את הכלי שלו, דהנה האדם באשר הוא אדם הנה מצד טבע האנושית שלו, עם היות דועיר פרא אדם יולד להיות נמשך אחרי הגשמיות הגופני, מ"מ הנה בטבע מהותו העצמי, לולי היצה"ר המסיתו הנה יש לו תשוקה אל

בצאת ישראל ממצרים וגו' היתה יהודה לקדשו וגו', ואמרז"ל (סוטה דל"ז ע"א) קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחלה, ואח"כ הים ראה וינוס וגו' שהוא קי"ס, ההרים רקדו וגו' שהוא מ"ת. וידוע דכל המועדים הם המשכות הגלויים בעבודה בנפש האדם, וענינו בעבודה הוא דקי"ס הוא הוראה על שלימת המדרג' דיצי"מ ויסוד העבודה דמ"ת. והנה יצי"מ הוא היציאה מהמיצרים וגבולים, וכמ"ש במ"א בארוכה דיש מצרים דקדושה והוא מיצר הגרון המפסיק בין השכל שבמוח למדות שבלב, והוא דאור השכל מתעלם ומתצמצם ועי"ז הנה נולדים המדות שבלב, והיינו דמהמדות שבשכל נעשים שכל למדות, והוא ע"י מיצר הגרון, שהשכל מתעלם ומתצמצם שם ואז אינו לא שכל ולא מדות. וע"ד צמיחת התבואה והפירות הנצמחים מהגרעינים הנזרעים, דזהו דוקא כאשר הגרעין הנזרע נרקב ונפסד והי' כלא הי', הנה אז הוא נקלט בארץ ומעורר את כח הצומח להצמיח וצומח התבואה או הפירות. וכן הוא דבכדי אשר מהשכל יהי' מדות שנהפך ממהות למהות, דממהות שכל יהי' מהות המדה הוא ע"י האין באמצע והוא מיצר הגרון, וזהו מצרים מיצר מי, דמי הוא בינה שהוא ההשגה וההבנה, ומיצר מי הוא התעלמות ההשגה, ויצי"מ הוא מרחב וגידול המדות הבאים בכח אור השכל שבמוח אחר יציאתן מן הגרון, והיינו דהעיקר הם מדות לפי שעיקר הוא מה שבא בגילוי בפעולות טובות ממש, אבל הם בכח אור השכל שהן המה המעוררים ומאירים את המדות.

והנה אחר יצי"מ הי' קי"ס דענינו הוא שהים נהפך ליבשה, ובנ"י הלכו בתוך הים ביבשה, והיינו דקי"ס הוא כולל ב' מעלות מעלת היבשה ומעלת הים, וכללות הגילוי דקי"ס בא ע"י מס"נ דוקא. והענין הוא דהנה כתי' (תהלים קל"ו ו') לרוקע הארץ על המים כל"ח, דהנה בתחלת הבריאה הי' המים מקיפים את הארץ, והארץ הי' מוקף מהמים, והמים מוקפים מרוח, וכמ"ש ורוח אלקים מרחפת ע"פ המים, כי הנה יש ד' יסודות אש רוח מים עפר, דיסוד האש הוא המעולה מהם לפי שהוא רוחני מכולם, ויסוד העפר נמוך מכולם שהוא גשמי, וכל יסוד שהוא גשמי יותר הוא למטה ביותר, והיסוד הרוחני ממנו שוכן עליו, ולכן הנה יסוד העפר שהוא גשמי יותר מכל הד' יסודות הי' למטה מכולם, ויסוד המים שהוא רוחני יותר מיסוד העפר הי' מקיף את העפר, והגם דגם מים הם כבדים במשקל וענינם שיוורדים מגבוה לנמוך, מ"מ הרי העפר כבד יותר, והרוח שהוא רוחני יותר מיסוד המים הי' שוכן על יסוד המים, והאש שהוא מעולה ורוחני מכולם הי' למעלה מכולם. אמנם זהו מצד טבע הבריאה שהטביע הקב"ה בטבעי הד"י כל אחד מהם לפי מדרגתו ומעלתו, אבל אח"כ גזר הקב"ה שיקוו המים מתחת השמים אל מקום א' ותראה היבשה דוקא, והיינו דלא זו בלבד שהמים לא יכסו על העפר, כ"א המים יתקבצו למקום א' ותראה היבשה, והיינו שהוא היפך טבעו התולדה, וזהו לרוקע הארץ על המים היינו שיהי' הארץ על המים להיפך מטבע הבריאה, הוא בשביל כי לעולם חסדו, דהוא מחסד הוי' עלינו, להיות כי עיקר המכוון בברה"ע הוא בשביל בריאת האדם, כמ"ש אנכי עשיתי

בס"ד. שש"פ, רצ"ד.

הים ראה וינוס הירדן יסוב לאחור, ההרים רקדו כאלים גבעות כבני צאן, והנה אומרו הים ראה וינוס הירדן יסוב לאחור קאי על קיי"ס, ואומרו ההרים רקדו וגו' אמרו"ל (פסחים דקי"ח ע"א) דקאי על מ"ת, והיינו דתוארי ניסה ורקידה האמורים בים ובהרים הוא להורות על ההתפעלות שלהם, דהתפעלות הים והירדן הוא בניסה ונסיגה לאחור, והתפעלות ההרים וגבעות הוא ברקידה, וצ"ל מהו ענינם בכלל ומפני מה התפעלות הים והירדן שהם מים הוא בדרך ניסה ונסיגה לאחור, והתפעלות ההרים וגבעות שהם יבשה וארץ הוא בדרך רקידה, והניסה ונסיגה לאחור דים וירדן אינו מבאר אופן הניסה ונסיגה לאחור, לא כן בהרקידה דהרים וגבעות שמבאר אופן רקידתם בתואר מוגבל, דרקידת ההרים הוא כאלים ורקידת הגבעות הוא כבני צאן. ובכללות הענין א"מ דמאחר שאפשר להיות רקידה בהרים מפני מה לא הי' בים ג"כ רקידה, או מאחר שהי' ניסה בים מדוע לא הי' בהרים ג"כ ניסה. והנה במד"ר שמות פכ"א ע"פ ואתה הרם את מטך ונטה את ירך על הים ובקעהו וגו', מיד שמע משה להקב"ה והלך לקרוע הים, וכיון שהלך לקרוע את הים לא קבל עליו להקרע, א"ל הים מפניך איני נקרע, אני גדול ממך שאני נבראתי בשלישי ואתה נבראת בשני, כיון ששמע משה כך הלך ואמר להקב"ה אין הים רוצה להקרע, מה עשה הקב"ה נתן ימינו על ימינו של משה שנא' (ישעי' ס"ג י"ב) מוליך לימין משה זרוע תפארתו וגו', מיד ראה (הים את) הקב"ה וברח כו', א"ל משה מפני מה אתה בורח, א"ל הים מפני אלוקה יעקב מפני יראתו של הקב"ה, מיד כיון שהרים משה ידו על הים נבקע. וצ"ל תוכן שאלת משה מפני מה אתה בורח, איזה שאלה היא, דלכא' מוקשה הדבר ונפלא הוא מדוע לא ברח תחלה, ועם היות דטענת הים אני גדול ממך שאני נבראתי בשלישי ואתה נבראת בשני היא טענה גדולה ועצומה, ומ"מ הלא גם הים יודע מעלת האדם, דהים הוא מהנבראים דשי"ב, דהגם שהוא נברא שלמטה הוא קיים באיש כמו צבא השמים, והגם דארץ היא ג"כ מנבראי ששת ימי בראשית שקיימין באיש כמו השמים וצבא השמים, מ"מ יש הפרש בין ים לארץ, דארץ חטאה ולכן נתקללה כמ"ש ארורה האדמה בעבורך וגו', וכת"י ועתה ארור אתה מן האדמה וגו', ופרש"י יותר ממה שנתקללה היא כבר בעונה וגם בזו הוסיפה לחטוא, והוכרחה להטהר במי המבול, מלבד א"י דלדעת ר"י (מנחות דקי"ג ע"א) דס"ל דבא"י לא הי' המבול רק הבלא דמבול, משא"כ הים שהוא מברואי מטה דקיימין באיש והוא כמו שהי' בשי"ב, שלא הי' בכלל החטא דעה"ד, וידוע דנבראי שי"ב היו בעלי דעה והשכל, וכנראה מויכוח דהנחש וחווה, וא"כ הלא הים ידע במעלה האדם בכלל ומעלת משה בפרט, וקשה מדוע לא ברח בתחלה, ומהו שאלת משה מפני מה ברחת. ועוצ"ל דמשמע שאחר שברח הים הי' נצרך עוד לבקוע אותו, והבקיעה הי' ע"י משה, כאומרו מיד כיון שהרים משה ידו על הים נבקע, ולכאורה מאחר שברח הים הרי נעשה יבשה ולמה צריכים עוד להבקיעה. והנה קי"ס הוא אחר יצי"מ וקודם מ"ת, ובא ע"י מס"נ, דוהו סדר הכתובים

הרוחניות, כמו ההנהגה במדות טובות וידיעות המושכלות, עפעס ער האט א צי צו איידעלער און צו העכער וי גשמיותדיקע זאכין, דוהו הטעם מה שרוב התינוקות שואלי' על כל דבר מה זה, כי בכל דבר אשר הוא רואה ושומע הוא הפץ לידע טעם ולידע מאין בא ולאיזה צורך הוא, והוא מפני טבע האנושי' שהטביע הקב"ה במין המדבר להיות נמשך למה שלמעלה ומעולה יותר. וכמו שאנו רואין בחוש דיש בעלי שכל ובעלי מדות טובות מתולדתם, שהם בעלי חושים טובים ובעלי כשרונות נעלים, שהם כלים שלמים חזקים וטובים הראויים לקבל אור שכל מופלא והדרכה טובה בהנהגה ישרה ברצון פנימי מצד עצמם, שהוא מפני טבע האנושית להיות נמשך אל הרוחניות, אבל היצה"ר אותו בהם לקלקלם ולשברם, וכן הוא בגדולי' העוסקים בעבודת המוח ועבודת הלב, הנה הנה"ב מתחכם בכמה מיני התחכמות שונות לקלקלם, והו"ע החמץ הנאחו בהבדק שהוא הקלקול של הכלי, דחמץ הוא היצה"ר ונה"ב וכמ"ש מכף מעול וחומץ, וכידוע שהיצה"ר הוא אומן במלאכתו דבא לכא"א לפי ערכו ומהותו בכמה עניני פיתוים והסתות שמסיתו ופתהו עד שנעשה אצלו לבעל דיעה, ועיקר ענין החמץ הוא ההגבהה וההתנשאות להיות במציאות יש, והיינו דוהו כל עיקר ענינו של הנה"ב והיצה"ר לעשות את האדם למציאות יש ודבר, היפוך האמת דכל ענין העבודה שצ"ל ביטול היש והמציאות, דלא מיבעי שצריך לידע כי הזולת הוא טוב, ולראות מעלת זולתו ולבחור בהטוב להתלמד ממנו, אלא שצריך לבקר ולבדוק א"ע להסיר מאתו כל שמץ מינו ישות ומציאות, והוא ע"י שבירה וביטול לראות פחיתות עצמו, דלבד זאת דכאשר יבקר א"ע באמת הרי ימצא כי חסר הוא בידיעת התו' וביראת שמים ובפרט עבודה שבלב, וכן בענין מדותיו איך שהוא חסר מדות טובות והוא כלי שבורה ר"ל הן בהמוחין והן בהמדות שלו, ולא זו בלבד אלא עוד זאת כי הוא מלא בערות ומדות רעות ועל כולם במדת הישות וגסות הרוח, וכאשר ישים אל לבו מעמדו ומצבו יראה שפלות עצמו ופחיתותו אשר כל דאגתו הוא רק על המחסורים בקנינים הגשמיים, ועל המחסור בקנינים הרוחניים אינו דואג כלל, וזהו"ע בדיקת חמץ לבער את הרע שבו, וכידוע דחמץ שיעורו גם במשהו.

והנה בספרי קבלה מבואר דבדיקת חמץ הוא בכדי להיות כלי לקבל את האור המופלא המאיר ומתגלה בחג הפסח, שהם אורות וגילויים עצמיים הנמשכי' ומתגלי' בבחי' אתעדל"ע, והיינו דגם כאשר הוא כלי שלימה חזקה וטובה, הנה בכדי שתהי' כלי ראוי' לקבל את האור המאיר ומתגלה במועד זה צריכה להיות כלי טהורה דאו הוא כלי לקבל. וכמו עד"מ דירת המלך הנה לבד זאת שצריכה להיות מנוקה מכל לכלוך הנה צריכה להיות נקי' וטהורה, היינו דלא זו בלבד שלא יהי' שום אבק אלא שיהי' הכל טהור ומבהיק. וכמו"כ הנה בכדי להיות כלי לאלקות הנה אינו מספיק זה שמברר את הרע שהם הסיגים ופסולת, וגם אפילו אם ניקה כל אבק הרי אינו מספיק עדיין, דהנה יש דברים אסורים ומדות רעות דכ"ז הם סיגים ופסולת ממש, וישנם האבק דדברים אסורים ומדות רעות, הנה גם אם ניקה את האבקים דמד"ר ודברי'

העבודה בתו"מ שנתלכשו בדברים גשמיים דוקא, הנה כשצריך לעלות ממדר"י למדרגה עליונה יותר ה"ה נופל בתחלה ממדרגתו הראשונה, וה"ה אז בבחי' קטנות ונמוך במדר"י מהיותו קודם, אמנם קטנות הזאת הוא הכנה להגדלות הבא אח"כ, היינו מה שמתעלה למדרגה עליונה יותר. וכמו"כ יובן כשצריך להיות אשר ממהות שכל יתהוה מהות מדה, צריך להיות תחלה הקטנות, והו"ע הצמצום במיצר הגרון שהמוחין הם בצמצום והעלם, ואח"כ יוצאים ומתגלים שנתהוה מהות מדה בלב, דבאמת יש יתרון מעלה במדות לגבי השכל, והגם דהשכל גבוה במעלתו על המדות, מ"מ יש יתרון במדות שהם בגילוי יותר אל האדם מכמו השכל, והיינו שהדבר המושכל ומושג במוחו אינו קרוב אליו כ"כ כ"א עדיין רחוק ומובדל ממנו, ועיקר הגילוי בפנימית הוא מהמדות. ומובן דבר זה ממ"ש רבינו ג"ע בפ"י דדוקא בחי' אהו"ר שבהתגלות לבו נעשים גדפין למעשה המצות, אבל דחילו ורחימו שבתכונות מוחו כו' גבהו דרכם מלהיות גדפין למעשה"צ אם לא שהקב"ה מצרפן ומחברן למעשה, ואנו רואי' במוחש דיש העוסקים בידיעת והשגת אלקות ומשיגים היטיב ענין אחדות הוי' וביטול העולמות איך שהעולמות בטלים באמת במציאות ממש, ומובן להם היטב בשכלם איך שבאמת אין שום מציאות יש כלל רק שנדמה ליש לעינינו, והן גבורותיו להיות נדמה לנו למציאות יש, וכאלו מעלים ומסתיר על אלקות, והוא רק בשביל העבודה להתגבר על הישות הנראה והנדמה, אבל באמת הנה לא זו בלבד שאין שום דבר המעלים ומסתיר כלל, אלא עוד זאת דהעלם והסתיר זה עצמו הוא אלקות וכמ"ש אכן אתה אל מסתתר, והגם שיודעים ומשיגים זאת מ"מ אין זה נוגע אל הפועל ממש, דבעשיית מצוה בפועל הרי אין להם חיות, שזה היפך לגמרי מההשגה שבמוחו שמישיג שהעולם בטל ואינו מעלים ומסתיר, ובשעת ההתבוננות הרי ה' לו הרגש היוקר דקיום מצוה ומ"מ אין זה נוגע לפועל, וטעם הדבר הוא לפי דהשגת המוח אינו בגילוי ממש בנפשו ואינו נוגע לפנימיותו, משא"כ כשהשגה באה אל הלב ומתפעל בהתפעלות מורגשת אז יש לו חיות בעשיית המצות בפועל, ובזה הוא יתרון המדות על השכל. וזהו"ע יצ"מ היציאה מהמצרי' וגבולים דשכל אל המרחב דמדות, וזהו"ע אכילת מצה שהוא הלחם המחזק את האמונה, דאמונה הוא מקיף ולכן יכול להיות דבר והיפוכו שהוא מאמין בד' ובוטח בו ומ"מ לבו דואג בעניניו החסרים לו, וחיווק האמונה ופרנסתו הוא ע"י הלחם דמצה, שהיא מיכלא דאסותא ברפואה לכל תחלואי גופו, ומיכלא דמהימנותא אשר האמונה המורשת בלב כל ישראל יהי' בהתגלות, ויהי' חזק בבטחונו בד' ויהי' בשמחה וטוב לבב.

אסורי' אין זה מספיק עדיין, כ"א שיהי' טהור וזך בצחצוח גמור ואז הוא כלי לאלקות, אבל בלא זה אינו כלי כלל, אלא אדרבא יכול לקלקל ח"ו. וכמו בד' מדות שבתלמידים, דמשפך הוא שמכניס בזה ומוציא מזה שאינו קולט היטיב השפע הנמשך לו מרבו, וממילא אינו עומד על תוכן ואמיתת הכוונה של הלימוד ההוא, וא"כ הנה בהמקצת שהוא יודע הוא הולך בדרך לא אמת, וכמו מי שמדבר באיזה שכל ומאבד את נקודת ההשכלה של ההשגה ההיא, הנה הגם שמרבה לדבר בהשגה והסבר רב, הרי נראה ונרגש שאין דבר ההשכלה ברורה לו והוא הולך מענין לענין, והגם שיש בהם שכלי' רבים ושכלים גדולים אבל הם בלתי אמיתים, עד שיכול להיות אשר הפסק ההלכה עפ"י ההסבר שלו יהי' להיפך האמת של נקודת הענין ההוא, וכל זה לפי שאבד את נקודת ההשכלה, שהוא נקודת הענין ואמיתתו, אשר על זה טובב הולך כל ההשגה ההיא, ותלמיד אמיתי הוא בור סיד שאינו מאבד טפה וקולט אמיתת השפע, והוא ע"י הביטול דוקא דביטול אמיתי עושה אותו כלי לקבלה. ולכן הנה משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבה מחלוקת, פי' שלא שמשו כל צרכן שלא הי' בהם הביטול ולא היו כלים אל אור האמת, ורק כל א' מהם קיבל כפי השגתו, ועם היות שהיו בעלי השגה גדולה, מ"מ מאחר שחסר להם הביטול הרי לא קבלו נקודת העניני' כמו שהם לאמיתתם, וע"כ רבה המחלוקת, אבל אם היו מקבלים אמיתת השפע לא הי' מחלוקת כ"כ. וכמו בדורות הראשונים שהיו כלים לקבלה מפני הביטול שלהם, הנה אופן קבלת התורה שלהם הי' באופן אחר לגמרי שהיו כלים אמיתים לאור התורה, דמשה אומר ונחנו מה בחי' ביטול, ויהושע נער משרת לא ימיש מתוך האהל שהי' בתכלית הביטול, ולכן הנה משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וכו', שהקבלה הי' האור העצמי דתורה וכל פרטי פרטיות הדינים והלימודים, וכמא' וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל נאמר למשה מסיני ומסרה ליהושע וכו'. וטעם הדבר הוא לפי דעיקר ענין הכלי הוא ביטול, וכמא' כלי מלא אינו מחזיק, והיינו דכשהוא מלא מעצמו ומרצונות זרות או אינו כלי המחזיק, אז ער איז פול מיט זיך און מיט זיינע רצונות ואומר זה אני רוצה וזה אין אני רוצה, זה אני יכול וזה אין אני יכול, ואפי' גם בעניני תו' ומצות הוא אומר כי זה הוא רוצה וזה אינו רוצה, את זה הוא יכול לקיים ואת זה אינו יכול לקיים ומעמיד על דעת עצמו, ער שטעלט אויף זיך, דלא זו בלבד שאינו מבקר א"ע כלל, אלא עוד מאמין לעצמו ומאמין בעצמו ער גלייבט זיך און גלייבט אין זיך, והוא כל כך מוטעה בעצמו עד שרואה בעצמו כל המעלות, ומעמיד על עצמו, והסיבה לזה הוא ישות וחומריות הנה"ב, ובאמת צ"ל כלי ריקן בביטול מציאות עצמו להיות לב נשבר ונדכא ובביטול כל הרצונות זרות ואז הוא כלי לקבל, וזהו"ע ביעור חמץ, והוא ע"י השבירה ורציצה שמשבר ורוצץ א"ע בכל אשר יחפוץ בענינים הגשמיים. והנה העצה טובה שמבאר רבינו ג"ע בענין העבודה הוא ע"י רגילות שירגיל א"ע בכל הענינים הטובים עד כי הרגל נעשה טבע שני, אמנם ההתחלה הוא ע"י שבירה שזהו"ע החרישה שקודם הזריעה, והוא לשבור

להיות המשכה חדשה מלמעלה מן השכל, דהיינו המשכיל מקור השכל לשכל הגלוי, שהוא ג"כ המשכה ממהות למהות, צריך להיות ביטול השכל הנק' השתוממות, דבעת ההיא ה"ה שמם לגמרי ממציות השכל, ועי"ז דוקא נמשך מן המשכיל אל השכל הגלוי. הנה כמו"כ הוא בהמשכה מן השכל אל המדות דיש ג"כ כעין הביטול הנ"ל, והוא ענין ההסתלקות שנתעלם כל אור אותו השכל והטעם שהי' לו במוח הבינה בהסבר גדול, וכן הקיצור והתמצית גם הוא נסתלק למקורו וכאלו לא הי', ואח"כ בא אל הלב התפעלות המדות. וטעם הדבר הוא להיות כי שכל ומדות ב' מהותים רחוקים זמ"ז, והפכים בעניניהם, דשכל הם ביטול ודביקות בהעדר הרגשת הישות, ומדות הם ישות ומציאות, דהשכל עיקרו לעצמו והמדות עיקרם לזולתם, ולזאת כשנמשך השכל להיות מדה שבלב ה"ה בא בשינוי המהות, ולכן בהכרח שיהי' ממוצע ביניהם, והממוצע הוא הגרון המחבר שפע השכל שבמוח להיות ממנו המדות שבלב.

והנה זהו ענין הגרון שהוא מקום היותר צר ונקרא בשם מיצר הגרון, לפי שהמוחין מתצמצמים ומתעלמים שם, והוא ההפסק שבין השכל והמדות שאינו לא מהות שכל ולא מהות מדה, דקודם שנמשך השכל בהגרון היינו בהיותו עדיין במוחו הוא מהות שכל בתכלית, ורק מה שהוא משיג דהדבר הוא טוב, דבהשגה זו הוא מעין ענין המדה, אבל הוא שכל עדיין, ולאחר שהשכל מתהפך לגמרי למהות מדה אז הוא מדה ממש בהתפעלות מורגשת, אך בהיות השפע בהממוצע שהוא הגרון, והיינו כשמתצמם השכל להתהפך להיות מדה, אז אינו ממהות שכל שבמוח ולא ממהות מדה שבלב, והיינו דמהותו הראשון שהי' מהות שכל ירד, ולמהותו השני שהוא מהות מדה עדיין לא הגיע, ולכן נקרא מקום היותר צר להיותו במציאות אין, דהוא אינו לא שכל ולא מדות. אמנם באמת הנה כן צ"ל דאז דוקא הוא ממוצע המחבר המוחין עם המדות, והיינו דבכדי שמהשכל שבמוח יהי' מהות מדה הוא דוקא ע"י ממוצע, שהממוצע עצמו הוא אין ובלתי מציאות, דכל זמן שהוא איזה מציאות אינו ממוצע. וכידוע שא"א להיות התהוות יש מיש אם לא שיהי' אין באמצע שהוא הממוצע, והיינו שהיש הראשון בא לידי אין שמתבטל מציאותו הראשון, ואז אפשר להיות מציאות מהות השני. וכמו עד"מ בגרעין הנורע בארץ אשר ממנו נעשה צמיחת התבואה, הנה זה דוקא לאחר שנקרב הגרעין בארץ או יהי' ממנו צמיחה, הרי דהרקבון של הגרעין הוא מה שהיש הראשון מתבטל מציאותו ונעשה אין, הנה זהו הכנה להתהוות מציאות מהות השני שהיא התבואה הנצמחת, וכן הוא בכל דבר המתהווה הנה ביטול מהות הראשון הוא הכנת התהוות הדבר הבא ע"י, א"כ מובן דכל עיקר ענינו של המתהווה תלוי באופן ביטול המציאות המתהווה ממנו. וכן הוא בעבודה הרוחנית כמ"ש רבינו נ"ע דלהיות שהאדם הוא מהלך ואינו צריך לעמוד במדרג אחת, דזהו מעלת ירידת הנשמה לגבי היותה למעלה טרם ירידתה למטה, דאז הגם שעבודתה הוא ברו"ש מ"מ נקראים בשם עומדים, כדוגמת המלאכים שהם עומדים תמיד במדרג אחת, דמיכאל באהבה וגבריאל ביראה, אבל בירידת הנשמה למטה נעשית מהלך מדרגא לדרגא, ע"י

כל רצונותיו בענינים הגשמים דלא מיבעי בענין אכו"ש וכו' שיהי' רק כפי המוכרח לו, אלא גם בלבושי וכחות נפשו במח' דיבור ומעשה ראי' שמיעה ומדות שבלב ועיון שכלו הנה הכל כאשר לכל יהי' בסדר דכפי' והכרח בעבודה דקבעו"ש, וכמו בענין הראי' להיות עוצם עיניו מלראות את מה שהוא מתאוה לראות. וכמו שאנו רואין בחוש דבראית דבר המתאוה יש בזה תענוג גדול, ומלבד זה שמתענג בראיתו הרי כח הראי' הוא כח המאחד יותר מכל הכחות, ולכן הנה בעת הראי' ה"ה מתעצם עם הדבר שראה, ואף גם דכבר אינו רואה את הדבר ה"ה נחלק בכח זכרונו ובכל עת שמהרהר בזה הרי הציור עומד לנגד עיניו כאלו רואה באותה שעה, וכשם שבענין טוב כמו ולבי ראה הרבה חכמה הנה ענין הראי' הוא מעולה ונשגב למאד, וכמ"ש במ"א בענין ההתאמתות דראי' שבחכ', הנה כמו"כ בענין הרע הוא הפחיתות ביותר, ומביא כל עניני רע ר"ל, וע"כ צריכים בזה זהירות גדולה, וכן להיות אוטם אוניו משמוע דברים וסיפורים שמתאוה לשומעם, דלא מיבעי דברים אסורים דלה"ר שקר רכילות ועניני ניבול, אלא גם עניני סיפורים בדברים בטלים שאין בהם שום איסור מצ"ע, הנה ימנע א"ע מזה בתכלית בשביל לשבור רצונו, והיינו לעשות דוקא היפך ממה שהוא הפץ, טאן נאך פארקערט וי דער נה"ב ויהל, ולצער א"ע היינו דמה שהוא חפץ לא יעשה בשו"א, ומדרכי העבודה הוא דבשעה ההיא יעסוק בענין של תורה, וכן להיות בולם פיו מלדבר דיבור שיביא לו ענג וקורת רוח אפי" דבבר הראוי, והוא כדי לדכא א"ע ולהשפיל א"ע, ואין הכוונה לבזות א"ע דזה אסור, כ"א הביטול והשכירה דמציאות עצמו בינו לבין עצמו, וטעם הדבר לפי דשיעור המץ הוא במשהו, וענינו בעבודה דחמץ הוא מה שהוא, אז ער פילט אז ער איז א מה ומציאות איז דאס חמץ וצריכים לבערו, ובביטול בעלמא לא סגי כ"א צריכים לבערו והוא ע"י הקדמת הבדיקה.

והנה זמן בדיקת חמץ הוא אור לארבעה עשר, ואפן בדיקתו הוא ע"י הכה ואור דנר ה' נשמת אדם. והענין בזה הוא דהנה ארבעה עשר הוא ב"פ ז', והם ה' מדות דנה"א ונה"ב שעולים למספר ארבעה עשר, דאור זה הוא הכה והעוץ של הארבעה עשרה מדות, ולכן הנה זמן הבדיקה נק' בשם אור ולא בשם ליל, דאור לארבעה עשר בודקין את החמץ, והיינו הכה עליון שנותן כח ועוץ בהו' מדות דנה"א להתגבר על הו' מדות דנה"ב לבררם ולזככם ולעשותם כלים לאלקות, דאז דוקא נשלם כוונה העליונה הן בענין הנה"א והן בענין הנה"ב, דלא זו בלבד שהמדות דנה"ב נעשים כלים טובים כפי רצה"ע, אלא עוד זאת דעי"ז נעשה עלי' בהנה"א ביתר שאת ויתר עז מכמו מעלת רוממות הנה"א בהיותו למעלה טרם ירידתו למטה. והענין הוא דהנה אומר רבינו נ"ע פל"ו עלה ברצונו ית' להיות נח"ר לפניו ית' כד אתכפיא ס"א ואתהפכך חשוכא לנהורא, שיאיר אור ד' אין סוף ב"ה במקום החשך והס"א של כל עוה"ז כולו ביתר שאת ויתר עוץ, ויתרון אור מן החשך מהארתו בעולמות עליונים, והיינו דהנח"ר שלמעלה הוא דיאיר אור ד' א"ס ב"ה במקום החשך והס"א של כל

מעשיך זכרון ליום ראשון, דבכל ר"ה ור"ה מתגלה ומאיר אור העליון כמו בתחלת הבריאה, הנה כמו"כ הוא בחגה"פ בזמן יצי"מ מתגלה ומאיר גילוי אור העליון כמו שהאיר בגאולת מצרים. דהנה כמו שיש מצרים למטה כך יש בחינות ומדרגות ברוחניות ובקדושה שנק' בשם מצרים, וצריך להיות יציאת מצרים, דאי' בלקו"ת מהאריז"ל דהגרון הוא מצרים דקדושה שהוא המקום היותר צר שבאדם, והיינו בחי' צמצום וקטנות המוחין, דכשנסדר הי"ס באדם, הנה הראש יש בו ג' מוחין והם ג"ר, וגוף הם תחתונים מהסד ולמטה, אמנם מציאות הגרון אין אנו מוציין לו שום אחיזה בספי", אך כשיורדין המוחין דקטנות הם יורדין במקום הגרון, ולכן גרון עם הכולל בגימ' ג"פ אלקים, דמוחין דגדלות הם בחי' שם הוי", אמנם קטנות המוחין הם בחי' אלקים, וג"פ אלקים הם ג' מוחין חב"ד דקטנות ומן הגרון נמשכים לז"א, ונמצא מבואר דהגרון הוא ממוצע בין חב"ד לז"א, וכמו בצירוף גוף האדם הרי הגרון מקומו באמצע בין הראש לגוף, והיינו שהוא ממוצע דבכדי שיהי' המשכת המוחין שבראש להמדות שבלב הוא ע"י אמצעות הגרון. דהנה ידוע דהמשכת והתגלות המדות הוא מהמוחין, והיינו דכאשר משכיל ומשיג בשכלו איזה דבר ושהדבר הוא טוב לפניו, הנה מזה מתהווה אצלו אהבה ותשוקה להדבר ההוא, ולולי שהשכיל בשכלו בהדבר ההוא שטוב הוא לא הי' לו האהבה כלל, הרי שהאהבה שנתהווה אצלו שיאהב אותו הדבר הוא מחמת הבנת שכלו שהשיג תחלה בשכלו איך שאותו דבר טוב לפניו, ועי"ז נולד אצלו האהבה לאהוב אותו דבר. ונמצא הרי מתהפך כאן השכל למדה, דמהשכל שהשיג תחלה בשכלו איך שאותו דבר טוב לפניו, נמשך ההמשכה אל הלב ונתהפך למדה, והיא מדת האהבה שנולדה בלב מהשכל שבמוח. והנה אנו רואים דהגם שהמדות נולדים מן השכל מ"מ אין זה התפשטות השכל לבד, דהיינו שנאמר שהשכל שמשכיל ומשיג טוב הדבר נמשך ומתפשט עד שנעשה למהות מדה באהבה, שהרי אנו רואים בחוש דכשבא מן ההשגה שהיא מקור המדה אל המדה הי"ז כמו שבא ממהות למהות אחר. ויובן זה בעבודה בתפלה דכשמתבונן בגדולת ורוממות אוא"ס ב"ה איך שהוא ממכ"ע וסוכ"ע וכולא קמי' כל"ח, ואני הוי' לא שניתי כלל, ומבין ומשיג הענינים בהשגה טובה דבר דבר על אופנו בידיעה טובה שהענינים ברורים לו, הנה בעת שהוא מתבונן בהשגת פרטי הענין הרי אז דביקות מוחו וכלי שכלו בהענין האלקי שברגש לו הענין במוחו, ער פילט דעם ענין אלקי המושג במוחו, ואח"כ כשנשאר הבכך והתמצית מההשגה בהפלאות ורוממות האוא"ס ב"ה ואיך שאלקות הוא טוב, דהוה ההתפעלות שכלי היינו ההתפעלות הבא מההשכלה וההשגה, וההתפעלות הוא בשכלו, אשר הבכך הוה הוא המקור אשר ממנו נמשך ומתהווה מדת האהבה בלבו, שמתעורר בלבו בהתפעלות מורגשת לאלקות, והיינו דמהתפעלות השכל נהפך להיות התפעלות מורגשת. מ"מ אנו רואים דגם כשנשאר אצלו הבכך הרי לא תומי' נולד מזה המדה שבלב, ובהכרח הוא שיהי' כעין הפסק ושהיות זמן עד שיוולד המדה, ושהיות הזמן והפסק זה אינו לא בהתפעלות המוחין ולא בהתפעלות המדות. וכמו בשכל כשצריך

העוה"ז כולו עוד ביתר שאת ויתר עז מכמו הארתו בעולמות עליונים, ושיהי' כל זה ע"י עבודת הנבראי' מצד עצמן דוקא, ושיהי' בדרך מלחמה ונצחון, והיינו דלא זו בלבד אשר כל המשכת אור העצמי הנעלה והנשגב גם מעולמות העליונים נמשכי' ומאירים ע"י עבודת הנבראים, הנה עוד זאת דעבודה זו הי' בדרך מלחמה ונצחון, ובשביל זה ניתן להאדם נה"ב ויצה"ר שהוא המפתח לאדם ומסיתו להטות אחרי עניני עולם ולהיות נמשך אחריהם, והנה"ב ויצה"ר מראים את הטוב שבענינים הגשמיים, והולכים בזה בסדר תחלה בדברים המוכרחי' ובדברים המותרים אשר בזה הם מעבים את האדם, זיי פאָרגרעבין דעם מענטשין עד אשר לאט לאט מתגדל אצלו מדת ההכרחיות ומתרחב אצלו מדת ההיתר, אַ ברייטער מען מאַג, שוהו ר"ל השער הפתוח לרע וכמ"ש במ"א. ועלה ברצונו ית' להיות נח"ר לפניו כד אתכפיא שהמדות דנה"א יפעלו על המדות דנה"ב בדרך כפי' והכרח שהוא בדרך מלחמה, ולא זו בלבד אלא דאתהפך חשוכא לנהורא דהמדות דנה"ב יתהפכו לטוב. והמשל בזה הוא מענין המלחמה בגשמיות דגם אפילו אם אינו מניח את השונא המנגדו לכנוס בגבולו הוא ג"כ דבר גדול, אבל בכ"ז אינו נקרא נצחון כלל, אבל כאשר מתאמץ במלחמתו ונכנס בגבול המנגד זהו נצחון, והנה בעת ניצוח המלחמה הרי ישנם שונאי' כאלו שצריכים לדחותם לגמרי, וישנם כאלו שאינם עלולים להרע ואין צריכי' לדחותם, ועיקר ענין הנצחון הוא כאשר משעבד את המנגד וע"י ענינים מענינים שונים מהפך מאויב לאוהב. וכמו"כ יובן בהמלחמה רוחנית דנה"א ונה"ב שהם שנים הלוחמים לכבוש את העיר קטנה כמ"ש רבינו נ"ע בפ"ג, היצה"ר אומר דעתו בחלל השמאלי שבלב, ומהלב עולה להמוח להרהר בו ומיד חולק עליו השופט השני שהוא הנה"א שבמוח המתפשט בחלל הימני שבלב מקום משכן היצ"ט, והנה גם כשהנה"א פועל בעבודתו אשר בכל הענינים יהי' כמו שצריך להיות עפ"י תו' הנה הוא ג"כ עבודה תמה, אבל עדיין אין זה כפי הכוונה העליונה שעלה ברצונו ית' שיאיר אור ד' א"ס ב"ה במקום החשך וגו' בעולמות עליונים היינו דאתהפכא חשוכא לנהורא, שהוא נצחון גמור בדוגמת דבר האויב שנהפך לאוהב, וכתוב ורב תבואות בכח שור, דהנה"א עיקרו שכל, והנה"ב עיקרו מדות, ויש יתרון במדות על השכל בזה שהם בגילוי ובדבר של פועל, דהוה מעלתן הגדולה של בעלי מדו' טובו' על בעלי השכלה, דבעלי השכלה והשגה עם היות דמעמדם ומצבם הוא הגבה למעלה יותר מהבעלי מדות, אבל זהו רק קדימת המעלה בשכל והשגה, אבל בנוגע אל הפועל הרי גדלה מעלתן של הבעלי מדות טובות על בעלי השכלה, וכן הוא בבירור וויכוח הנה"ב כאשר מדותיו הטבעיים נהפכים לאלקות או דער נפש הבהמית-דיקער ברען פון ועלט וערט נהפך אין דעם ברען פון תורה ויראת שמים, אז נשלם הכוונה העליונה שיאיר אור ד' א"ס ב"ה במקום החשך כו' בעולמות העליונים. וכח זה הוא האור דארבעה עשר שנותן כח בהמדות דנה"א להתגבר על המדות דנה"ב, ונותן כח בהמדות דנה"ב שיתבררו ויהפכו לטוב, ואופן הבירור הוא ע"י כח הנר שבנשמת אדם היינו הנחת רוח שלמעלה

שיאיר אור ד' כו', דנחת רוח זה נטוע ומושרש בנשמת כאו"א מישראל. וזהו אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר, דחמץ שיעורו במשהו, דגם אם הוא איזה מה ומציאות בעצמו הוא חמץ שצריכים לבערו, ולזאת צריך בדיקה בחיפוש הדק היטיב אשר בל ימצא איזה מציאות דבר מה, וחיפוש זה הוא ע"י הנרות שנא' בירושלים, וכידוע דירושלים הו"ע יראת שמים, והיינו לעורר א"ע בעבודה זו בדרך שבירה וביטול כנ"ל, וחיפוש לא קאי על נר, דלהיות הבחירה הפשית ביד האדם לבחור ברצון עצמו, וכשבוחר בטוב אז הוא הסיוע שלמעלה, וזהו דבדיקת חמץ הוא לאור הבא מן הנר, דהנר עצמו הוא הנחת רוח הנ"ל, ובודקין את החמץ לאור הנר דכאשר עוסק בעבודה באמת אדעת' דנפשי' להאיר נפשו וחלקו בעולם הקב"ה עוזרו.

בס"ד. חגה"פ, רצ"ד. ל"ו

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה, על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם, שנא' ויאפו את הבצק עוגות מצות כי לא חמץ, וצ"ל מה שנותן טעם על אכילת מצה משום שלא הספיק להחמיץ, משמע דלולי טעם זה לא הי' ענין אכילת מצה, ובאמת הלא מבעשור לחדש נצטוו על אכילת מצה, שנא' בערב תאכלו מצת, וכת' ושמתם את המצות שצריכה שימור שלא תתחמץ, הלא גם אם הי' מספיק להחמיץ צריכים לשמור אותה שלא תתחמץ, וא"כ מהו הטעם שלא הספיק להחמיץ. והנה זמן חובת אכילת מצה הוא קודם חצות דע"ז הוא הציווי בערב תאכלו מצות, ועל מצה זו נצטוו לשמרה מחימוץ, והראי' שהרי בקרבן פסח כתי' על מצות ומרורים יאכלוהו, והפסח הרי אינו נאכל אלא עד חצות, א"כ הרי חובת אכילת מצה הוא ג"כ עד חצות, והגילוי דמה"מ הקב"ה הי' לאחר חצות, כמ"ש ויהי בחצי הלילה וד' הכה כל בכור בארץ מצרי', וכת' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, וע"ז הוא המאמר שלא הספיק להחמיץ עד שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם שזה הי' אחר חצות, א"כ הרי יש ב' בחינות ומדרי', מצה אחת מצה דקודם חצות והיא המצה דצריכה שימור מחימוץ, והב' מצה שאחר חצות שלא הספיק להחמיץ מפני גילוי ממה"מ הקב"ה, אמנם לפ"ז הרי א"מ מהו אומרו מצה זו שאנו אוכלים כו' ע"ש שלא הספיק כו', והלא המצה שאנו אוכלים הוא לשם חובת מצוה דמצותו הוא בערב עד חצות, וא"כ איך אומר על מצה זו שהוא

משום שלא הספיק להחמיץ. אך הענין הוא דבאמת יש ב' מצות, מצה שקודם חצות שצריכה שימור, ומצה שאחר חצות שלא הספיק להחמיץ, וזהו דבפסוק בערב תאכלו מצות כתי' מצת חסר וא"ו, ובפסוק ויאפו את הבצק עגת מצות כתי' מלא וא"ו, וידוע דוא"ו מורה על הגילוי, והיינו דמצה שאחר חצות הוא משום שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה, ולכן כתי' מצות מלא, אבל המצה דקודם חצות כתי' מצת חסר ו', שצריכה שימור, וזה הי' ביצי"מ, אבל לאחר מ"ת הנה ע"י תומ"צ שניתן לנו הנה גם בהמצה שקודם חצות מאיר לנו ג"כ גילוי ממה"מ הקב"ה, וזהו מצה זו שאנו אוכלים קודם חצות הוא ע"ש שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה ולא הספיק להחמיץ, דגילוי זה מאיר לנו בהמצה שקודם חצות, והיינו דמצה צריכה שימור דמצת חסר כתי' ולכן צריכה שימור, וזמן חובת אכילתה הוא קודם חצות, אמנם בקיום המצוה עכשיו הנה גם קודם חצות מאיר הגילוי שנגלה להם אחר חצות. ולהבין כ"ז בעבודה בנפש האדם, דהנה כל עניני התורה והמצות הוא בכל אדם בגופו ונפשו ועי"ז הוא שנמשך האור והגילוי בעולם, דזהו ל' רבינו נ"ע דכאשר האדם מתקן נפשו בלבושי המצות ובאור התו' אזי מאיר חלקו בעולם, דכתיב בנים אתם לה' אלקיכם. והענין בזה הוא דתכלית הכוונה בברה"ע הוא לעשותו כלי לאלקות ע"י העבודה בתומ"צ ובירור וזיכוך עניני העולם בדרך מלחמה דוקא כמ"ש במ"א, הנה עבודה זו היא ע"י נש"י דוקא, דחיבה יתירה נודעת לנו כל ישראל שאנחנו נקראי' בנים למקום ב"ה, וכמא' כל ישראל בני מלכים הם. וכמו בגשמיות הרי כל עניני המלך בהנוגע לטובת המדינה אם כי כל בני המדינה עושים בזה, ומחוייבים לעשות, אבל עיקרי הענינים נעשים ע"י בני המלך שהן המה מביאים רצון המלך מהכח אל הפועל. וכמו"כ יובן ברוחניות דכללות ופרטיות תכלית הכוונה דברה"ע נשלם ע"י נש"י שהם בנים למקום, והוא ע"י העבודה בתומ"א אדעת' דנפשו הנה עי"ז ממשיך גילוי אור בחלקו בעולם. והנה אי' בזה דמצה היא מיכלא דמיהמנותא ומיכלא דאסותא, והיינו דפעולת המצה היא בב' ענינים הא' מה שהיא מיכלא דאסותא שמביאה רפואה, והב' מה שהיא מיכלא דמיהמנותא שהוא לחם המחזק את האמונה, וכמ"ש ורעה אמונה דאין הפי' שהאמונה היא הרועה, כ"א שצריכים לרעות ולפרנס את האמונה, וכדאי' בזהו ההוא אמונה דלעילא יתון ויתפרנס מני' על ידך, וכמו משה שנק' רעיא מהימנא שהי' רועה את נש"י, דנש"י נק' אמונה להיותם מאמינים בני מאמינים שהאמונה היא מושרשת בלב נש"י, ומשה שהי' רועה את נש"י נק' רע"מ, כמו"כ הו"ע ורעה אמונה שרועה ומפרנס את האמונה, ומצה נק' מיכלא דמיהמנותא שמפרנס ומחזק את האמונה. וצ"ל מהו"ע האמונה, ולמה צריכים לחזק את האמונה, הרי האמונה מושרשת בנש"י.

והנה הזמן דאכילת מצה שהיא מיכלא דמיהמנותא ומיכלא דאסותא הוא בחג הפסח, דבזמן הזה הנה מתגלי' ומאירים גילויים אלו. והענין הוא דהנה בכל דור ודור חייב אדם לראות א"ע כאלו הוא יצא ממצרים, דבכל מועד ויו"ט מתגלה ומאיר האורות וגילויים העליונים דיו"ט ההוא, וכשם דבר"ה הנה זה היום תחלת